

'S-GRAVENHAGE, 14 Januari 1955

Ref. No. 1456

AAN: MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Fotocopie nr: 118.050

FC

CODETELEGRAM

MP wmd MP
 Z DGIN
 DBI,-/PL
 HC
 DIO,-/PZ
 DOA/ZA

Plaats van afzending: D J A K A R T A

Datum van afzending: 14-1-55

Inhoud (Paraphrase) —

Datum van ontvangst: 14-1-55

GEHEIM

Het in mijn 771 aangekondigde gesprek met Rum had heden plaats. Ik releveer daaruit de volgende punten:

1. Masjumi-congres Surabaja.

Rum was daarover zeer tevreden, speciaal over de duidelijke politieke ontwikkeling van de 1200 vertegenwoordigers van locale onderafdelingen, die vergeleken met 2 jaar geleden een veel positiever en zakelijker inzicht in en belangstelling voor de binnenlandse politiek aan de dag legden. Redevoeringen van demagogisch karakter waren zeer schaars en hadden geen succes. Dit ondervond zelfs tot zijn teleurstelling de bekende massaredenaar Kiay Anshary. Diens pogingen om zijn anti-communistisch front te propageren, stuitte af op het oordeel van de grote meerderheid die deze doelstelling te negatief achtte. Het algemeen bestuur kon een ruime meerderheid verkrijgen voor een meer positief programma, namelijk het propageren van de gedachte tot samenwerking met andere Moslim-partijen, socialisten en Christenen onder de leuze "voor God en democratie". Het verschil tussen Anshary en politici als Natsir, Rum enz schuilt niet in een afwijkende opvatting van principes en ook ten aanzien van de dringende noodzaak tot bestrijding van het communisme denken zij gelijk. Het verschil zit daarin dat Anshary ieder andersdenkende aanvalt en bijvoorbeeld herhaaldelijk alle regeringspartijen over één kam scheert, terwijl de partijleiding de politieke tolerantie, waarover Natsir tijdens de slotreceptie zo uitdrukkelijk sprak, zover mogelijk wil doorvoeren teneinde de politieke tegenstellingen tussen de niet communistische partijen te verminderen. Rum maakte in dit verband melding van sympathie betuigingen die Masjumi-leiders herhaaldelijk van autoriteiten behoren de tot andere partijen ontvangen. Hijzelf had bijvoorbeeld te Surabaja bij de Resident gelogeerd.

2. Masjumi/PNI.

Op mijn vraag of deze politieke samenwerking zich ook tot de gematigder elementen uit de PNI zou kunnen uitstrekken, antwoordde Rum dat hij hierop weinig hoop had. Ook een splijting in de PNI achtte hij avant de verkiezingen niet tot de mogelijkheden te behoren, daarna zeer bepaald wel. Hij verwachtte dat de PNI zeer gehavend uit de verkiezingen te voorschijn zou komen.

3. Verkiezingen.

Rum zeide nog steeds te rekenen op verkiezingen gedurende dit jaar. Hij noemde zelfs de maand Augustus. Hij zeide op de uitslag daarvan veel geruster te zijn dan een jaar geleden. De registratie der kiezers was bevredigend verlopen. In Djakarta-Gambir bijvoorbeeld waren van de 50 duizend kiesgerechtigden er 45 duizend geregistreerd. Ik vroeg hem of, indien hij zo optimistisch was, de combinatie PNI PKI dan niet overeenkomstig pessimistisch zou moeten zijn en dus de verkiezingen zou willen uitstellen. Rum meende dat dit niet veel langer mogelijk zou zijn. De aandrang om deze verkiezingen wel te houden was te groot en de

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

-2-

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen worden vervaardigd.

CODETELEGRAM

invloed van de oppositie, ook in de centrale en lokale kiescomités was bevredigend, zodat "foul play" weinig kans zou krijgen.

4. Positie van Hatta.

Deze zou enige tijd geleden door Natsir zijn benaderd met de vraag of de verkiezingen nu inderdaad zouden plaats hebben. Natsir had hiermede Hatta uit zijn tent willen lokken, omdat de Masjumi-leiding Hatta's gebrek aan politieke activiteit en positieve stellingname in het jongste verleden zo betreurde. Hatta had geantwoord dat hij verwachtte dat de regering deze verkiezingen niet zou saboteren. Zou zij dat onverhoopt wel doen dan zou hij, Hatta "niet aarzelen, zich onder het volk te scharen om de verkiezingen te forceren."

5. Hatta/Ali Sastro.

Mijn vermelding van het gerucht van een rapprochement tussen deze beide figuren (zie mijn 771) lokte bij Rum slechts een glimlach uit en het antwoord dat hij een samenwerking tussen beide mannen uitgesloten achtte: Ali was en bleef Sukarno-man.

6. De rol van de President.

Rum meende dat Sukarno bezig was het aureool van nationale held en bindende figuur te verliezen al bleef zijn invloed op een belangrijk deel van de natie groot. Vooral Sukarno's Palembangrede, die Rum als een slip betitelde, had veel kwaad bloed gezet. Rum's opmerkingen over Sukarno waren mijns inziens tekenend voor de opvattingen van vele Indonesiers die onder deze leider de vrijheidstrijd hebben gevoerd. Gevoelens van bewondering, toewijding strijden met het inzicht dat deze revolutionair in een periode van opbouw niet de ware leider is.

7. Buitenlandse belangen in Indonesie.

Ik bracht Rum mijn waardering over voor de zeer verstandige taal die te dien aanzien op het Masjumi-congres was gesproken speciaal door Sjaffrudin. Ik wees hem er op dat de reputatie van Indonesie in het Westen zozeer had geleden dat het vertrouwen in dit land slechts door een spectaculaire koerswijziging van een nieuwe regering na de verkiezingen zou kunnen worden hersteld. Inmiddels waren er ten aanzien van de Nederlandse belangen hier reeds duidelijke tekenen van een liquidatieproces zichtbaar, bijvoorbeeld de sluiting of inkringing van deviezenverdienende- en besparende buitenlandse ondernemingen, ook tengevolge van een groeiend verloop van buitenlandse werkrachten die elders een betere toekomst zoeken en de onmogelijkheid van importeren van nieuwe krachten. Rum antwoordde hierop met een krachtig betoog om toch vooral op dit ogenblik geen definitieve beslissingen tot sloping van belangen te nemen doch zo enigszins mogelijk het verloop der dingen dit jaar af te wachten. Ik zou dit beroep met kracht willen ondersteunen, ook al heeft dit gesprek met Rum mijn bezorgdheid voor de toekomst van Indonesie zeker niet weggenomen. Ik ben echter niet minder bezorgd over de stemming, die zich de laatste maanden in Nederland ten aanzien van Indonesie heeft ontwikkeld en waarvan ik heden weer een bewijs vond in Van Thiel's telegram over de oprichting van de Stichting "Onze Mensen". Ik kan de gevoelens van menselijkheid en mededogen, die vele Nederlanders ten opzichte van hun land en stamgenoten hier koesteren slechts bewonderen als een uiting van een der beste historische eigenschappen van ons volk. Maar laat men toch reëel blijven en willen inzien, dat op dit ogenblik de toestand, hoe moeilijk ook, nog absoluut niet hopeloos

Ter bevellinging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

CODETELEGRAM

is en dat het jongste verleden geleerd heeft dat een tijdig ingrijpen met internationale steun, ernstige excessen kan voorkomen. Er zijn in het Indonesische volk nog sterke krachten werkzaam, die deze excessen willen tegengaan. Of deze krachten sterk genoeg zullen zijn, zal de naaste toekomst leren. Voor wanhoop daaraan is echter nog geen aanleiding en de Nederlanders in verantwoordelijke posities hier te lande achten dan ook voor een geforceerd abandonneren van onze belangen hier te lande generlei noodzaak aanwezig. Wederom is het afgelopen jaar voor ons zonder te grote schokken en met behoorlijke financiële resultaten beeindigd. Ieder jaar weer staan wij aan het begin met angstige voorvoelens, maar de krakende wagen is tot heden steeds op de weg gebleven.

VAN ITTERSUM 802 3

ER/

Ter bevelling van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in parafraze), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.